

Valfriheten, EU:s regler om statligt stöd samt anmälan till kommissionen

Alla EU:s medlemsländer har rätt att besluta om strukturerna på och genomförarmodellerna för det egna landets social- och hälsovård. Den offentliga social- och hälsovården i Finland bygger på solidaritet och är icke-ekonomisk.

Finlands befolkning åldras och den arbetsföra befolkningen minskar, skattebetalarna är färre och de vårdbehövande fler. Inom social- och hälsovårdssektorn måste man vara öppen för nya möjligheter och sätt att producera så att en jämlik ställning för människorna och en hållbar nationalekonomi kan tryggas. Därför har det också beretts en valfrihetsmodell i Finland.

I valfrihetspropositionen har man omfattande behandlat tillämpningen av EU:s regler om statligt stöd och EU-riktlinjer som gäller social- och hälsovårdssystemen.

Valfrihetsmodellen grundar sig på solidaritet och är icke-ekonomisk

I den nationella analysen av statligt stöd konstateras att det i den nya valfrihetsmodellen ingår rikligt med icke-ekonomiska drag. Den verkar vara baserad på solidaritet och till karaktären icke-ekonomisk såsom den offentligt finansierade sektorn också hittills har varit. Med solidaritet avses det att valfrihetsmodellen helt finansieras med skattemedel, den omfattar och tryggar hela Finlands befolkning och alla har rätt till social- och hälsovårdstjänster oberoende av det skattebelopp de betalar. Den offentliga sidan övervakar också systemet och ställer villkor för producenterna.

I valfrihetsmodellen ökar konkurrensen och det ingår också drag av ekonomisk verksamhet, såsom konkurrens om kunder. Det allmänna fastställer fortfarande priserna för tjänsterna, de ersättningar man ska betala för dem och innehållet i tjänsterna och därför är valfrihetsmodellen inte i någon äkta verksamhet under marknadsförhållanden.

Statsstödsärenden är invecklade och kräver alltid detaljerad prövning från fall till fall. Medlemsstaternas social- och hälsovårdsmodeller är mycket sällan helt renläriga i statsunderstödsbemärkelse. I dem ingår nästan alltid både drag av icke-ekonomisk och ekonomisk verksamhet.

Social- och hälsotjänsterna är till karaktären offentliga förvaltningsuppgifter

Social- och hälsotjänsterna är till karaktären offentliga förvaltningsuppgifter som i princip bara myndigheter får sköta. Om sådana uppgifter anförtros andra än myndigheter, måste

det föreskrivas separat om saken. De som utför offentliga förvaltningsuppgifter måste förbinda sig att iaktta de allmänna förvaltningslagarna. Detta är en betydande skillnad i fråga om offentliga förvaltningsuppgifter och social- och hälso-tjänster i förhållande till vanliga uppgifter och tjänster.

Social- och hälsovårdstjänsternas offentliga förvaltningsuppgifter är till sin karaktär mycket nära myndighetsuppgifter eller uppgifter som ska skötas av aktörer i egenskap av myndigheter. Enligt EU:s regler om statligt stöd är det i en sådan här situation fråga om en icke-ekonomisk verksamhet.

Målet är en jämlik ställning för privata och offentliga producenter

I Finland vill man möjliggöra så jämlika förhållanden och verksamhetsförutsättningar som möjligt för privata och offentliga producenter.

I lagberedningen har man så långt som möjligt främjat en jämlik ställning för producenterna. Konkurrensneutraliteten förbättras bland annat av kravet på särredovisad bokföring även i landskapens affärsverk, en skattebehandling för privata producenter som nästan motsvarar den offentliga sektorns skattebehandling (bl.a. moms) och att det i princip gäller samma regler för privata och offentliga producenter.

Med valfrihetsmodellen ökar konkurrensen, vilket uppfyller EU-kommissionens mål att främja konkurrens. Människorna får genuina möjligheter att välja och påverka. Konkurrensen gagnar också producenterna i stor utsträckning, eftersom aktörerna driver på varandra. Då goda innovationer och förfaranden etableras kan man utforma modeller som kan få större spridning än hittills.

Tillämpningen av statsunderstödsreglerna i social- och hälsovårdssystemen

Rättspraxis med avseende på tillämpningen av EU:s regler om statligt stöd har utvecklats under årtiondenas lopp. Utvecklingen grundar sig på många olika rättsfall. Motiveringarna som gäller valfrihet stöder sig på dessa rättsfall och på den rättspraxis som utvecklats utifrån dem.

Det senaste fallet är ett avgörande av EU-domstolen, enligt vilket Slovakien hälsa- och sjukvård är ekonomisk verksamhet. EU-kommissionen klassificerar inte Slovakien hälsa- och sjukvård som verksamhet av ekonomisk karaktär. Kommissionen kan överklaga domstolsavgörandet.

EU-domstolens avgörande om Slovakien gäller bara Slovakien. Landet har ett försäkringsbaserat system och endast bolag som serviceproducenter. Utifrån avgörandet kan man inte dra några automatiska slutsatser om Finland.

Finlands regering har beaktat avgörandet om Slovakien som en del av de omfattande motiveringarna till regeringspropositionen.

Reglerna om statligt stöd utreds noggrant och kommissionen konsulteras

Grundlagsutskottet har inte tagit ställning till hur statsstödsfrågan ska utredas i praktiken. Någon egentlig anmälan till kommissionen har inte krävts, utan endast en noggrann utredning av ärendet samt konsultation med kommissionen. En konsultation är under beredning.

Anmälan i sig är en krävande och tidsödande åtgärd (uppskattningsvis 6-12 månader), där man i praktiken ska bedöma och öppna upp hela social- och hälsovårdsreformen, inte bara valfrihetsmodellen. En anmälan till kommissionen av en så här stor helhet har inte tidigare gjorts i Finland.

Sveriges motsvarande eller mycket liknande modell som den som Finland nu ska lägga fram, har inte anmälts till kommissionen.

Om kommissionen söker ändring i domstolsbeslutet om Slovakien kan den inte ta ställning till exempelvis en eventuell anmälan som Finland gör innan rättsläget inom denna sektor är klart. Kommissionens ställningstagande försvåras i praktiken av att verksamheten inte ännu har inletts, och då är det omöjligt att bedöma till exempel de faktiska marknadsreaktionerna.

För närvarande råder osäkerhet om EU-rättsläget, och det är möjligt att det inte utan betydande dröjsmål kan fås ett officiellt ställningstagande från EU-kommissionen. De stora kreditvärderingsföretagen (S&P, Moody's och Fitch) karakteriserar social- och hälsovårdsreformen som en betydande strukturell reform. Enligt bedömningar kommer fördröjningen av strukturella reformer att skapa ett tryck på att sänka kreditvärdigheten för Finland. Även EU, IMF och OECD anser att social- och hälsovårdsreformen är en betydande faktor som bidrar till att trygga den offentliga ekonomins hållbarhet i Finland.

På basis av detta anses det inte vara nödvändigt att göra någon anmälan om valfrihetsmodellen och social- och hälsovårdsreformen till Europeiska kommissionen.

Ytterligare information

Kirsi Varhila, överdirektör, social- och hälsovårdsministeriet, tfn 0295 163 338
Kirsi Talonen, konsultativ tjänsteman, tfn 02951 163 357

Regionreformen.fi

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

8.3.2018

**MAAKUNTA- JA SOTE-UUDISTUS
LANDSKAPS- OCH VÅRDREFORMEN**